

TAXANDRIA

TIJDSCHRIFT VOOR
NOORDBRABANTSCHЕ GESCHIEDENIS
EN VOLKSKUNDE

ONDER REDACTIE VAN

G. C. A. JUTEN,

PASTOOR TE WILLEMSTAD.

LID VAN VERSCHILLENDE GELEERDE GENOOTSCHAPPEN

MET WBLWILLENDE MEDEWERKING VAN VELE DESKUNDIGEN

ZEVEN EN VEERTIGSTE JAARGANG

VIJFDE REEKS

ZEVENDE JAARGANG

BERGEN-OP-ZOOM

GEBROEDERS JUTEN

1940.

in Waalwijk hebben gevestigd in verband met den katholieken kapitein Michiel V. v. A., overleden in Waalwijk in October 1773; *Taxandria* XIX: 48.

In 1786 kocht Willem de gebouwen van het Preekheerenklooster (thans de schoolgebouwen der Broeders). En in 1787 het huis van IJsselstein of van Hemert in de Orthenstraat te 's-Hertogenbosch. *Voorn. Huizen* III 228 ; 1.136.

Van deze echtgenooten werd te 's-Hertogenbosch in de groote kerk 9 December 1781 gedoopt **W i l l e m i n a J u l i a n a V o s c h v a n A v e z a e t**.

Ge er tr. **M a r i a S t o u t**, met wie **T h o m a s V. v. A.** in 1679 trouwde (*Tax.* a. p.), woonde te Wouw; zij was geboren te Driel.

G. J.

EEST-TEGELS.

Bij het bouwen van een huis aan den Z/O. hoek van het marktplein te Vught, vond een aantal jaren geleden, de heer Gr ips aldaar, op 3 à 4 Mr. diepte in den grond, eenige tegels met gaatjes doorboord en nog al met rook- of roetsporen beslagen.

Enkele jaren later, in Nov. 1932, kwamen deze tegelresten ouder belangstellenden weer eens ter sprake, en werd het idee opgeworpen, dat zij wel een bepaalde oudheidkundige vondst zouden kunnen vertegenwoordigen.

Het bleek toen echter al spoedig, dat bedoelde tegels met de oudheid, zegge de praehistorie, niets te maken hadden en niet anders waren dan overblijfsels van den eest eener brouwerij, die daar vroeger aan den grooten verkeersweg tegenover St. Joris gestaan moet hebben.

In voornoemd jaar, 1932, met den heer H. Smits, orgelmaker in Reek bij Grave ¹⁾ over diverse onderwerpen en ook over deze tegels corresponderende, deelde Zijn Ed. mij niet alleen als zijn beslist gevoelen mede, dat de tegels tot een eest hadden behoord, maar was ook zoo vriendelijk mij verschillende oude eest-tegels die door de familie de Vocht bijeengebracht waren, toe te zenden.

De Vughtsche eest-tegels, althans die in mijn bezit kwamen, zijn gebroken en maar fragmenten. Zij komen echter in hoofdzaak overeen met sommige van de door Smits mij toegezondene. Daarom geef ik eene beschrijving van twee gave tegels uit die collectie.

De eerste meet 32 X 20¹/₂ X 3 centimeter. Hij is aan den onderkant voorzien van 15 groote ronde indiepingen van 4 c.M. doorsnee en van 24 veel kleinere. In elk der 15 grootere verzonken ronde gaten zijn telkens 5 kleinere gaatjes, die door den tegel heengaan, zoodat boven op den estric 15 maal 5 = 76, plus 24 is samen, 99 gaatjes zichtbaar zijn van 3 millimeter wijdte.

Een andere tegel haalt 33 X 33 X 4 c.M. en is op zijn zijde gemerkt A D. Deze tegel telt 94 kleine gaten die elk 6 maal op minimale openingen uitloopen, zoodat de bovenkant van den eest-tegel 94 X 6 = 564 gaatjes telt van 1¹/₂ millimeter doorsnede.

Deze soorten tegels, tegen elkander aangemetseld en door steunen geschraagd tot eene oppervlakte van bijv. 3 X 4 Mr. vormden den eest der brouwerij. Vrij diep daaronder werd gestookt en de warmte drong door de duizende tegelgaatjes naar het mout, dat boven op lag; afgedekt door een koeharen, later door een paardenharen kleed, dat o.a. door Jan van Iersel in de Langstraat in het laatst der XVIIIe eeuw vervaardigd werd.

Bijzonder oud kunnen deze tegels niet zijn. Immers toen Jacobus Buijss, houer in de Klundert, ten jare

1) Deze abonné van *Tazandria* is met vele personen en toestanden in Oostelijk Noordbrabant goed vertrouwd.

1799 een boekje met platen in druk deed verschijnen ¹⁾ getiteld De Bierbrouwer, gaf hij niet alleen een speciale beschouwing ten beste over de tot dan toe gebruikte eesten met *houten* zolderingen, maar schreef op blz. 70 met veel enthousiasme als over een merkwaardige *nieuwe* vinding : „De allerbeste en volmaakste eesten tlewelke mij bekend zijn, zijn ongetwijfeld de beide Eesten in de brouwerij van de twee Leeuwen te Rotterdam.. . Alles is van steen ! Geen hout, nog ijzer is er in of aangewerkt. In plaats van *allen dien gewonen toestel, bigt boven, in ieder van dezelve Eesten een vloer van tegels vol patjes*, van zeer zuiveren volmaakt welbereide kleiaarde, kunstig gevormd en gebakken.. . . De uitwendige verrukkelijke kunstige gedaante van dezelve Eesten.. . heb ik voor omtrent 6 jaaren beschouwt”.

Als brouwer B u i j s zoo opgetogen was over die eesten, o.m. omdat zij voorzien waren van met gaatjes doorboorde estrikken, en hij die in 1793 voor 't eerst zag, zullen de in Brabant aangewende eestvloeren, waarvan resten te Vught en elders teruggevonden zijn, denkelijk pas uit het allerlaatst der XVIIIe eeuw dagteekeneu. ²⁾

Moge deze eenvoudige mededeeling strekken tot aanvullende kennis van het oude brouwersvak. Ze is thans actueel, nu de dagbladen, (o.a. De Tijd van 3 Mei j. l.) het bericht brachten, dat eene oude brouwerij uit Ulvenhout voor het Openluchtmuseum te Arnhem is aangekocht, en alzoo een stukje Brabantsche dorps - industrie onze provincie, jammer genoeg, gaat verlaten.

's-Hertogenbosch.

J A N MOSMANS.

1) Als No. 16 opgenomen in de Serie: Volledige Beschrijving van alle-Konsten, Ambachten, etc. te Dordrecht bij A. Blussé & Zoon M.D.C.C.XCIX.

2) H. H. Brouwers in ons gewest zullen hier waarschijnlijk juiste en waarde volle gegevens kunnen verschaffen.